

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

**КОЛЕКТИВНЕ МУЗИЧЕННЯ
АНСАМБЛЬ ОРКЕСТРОВИХ БАЯНІВ**

Програма
для початкових спеціалізованих
мистецьких навчальних закладів

Київ – 2005

НОВА КНИГА
ВИДАВНИЦТВО

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр
навчальних закладів культури і мистецтв

КОЛЕКТИВНЕ МУЗИЧЕННЯ
АНСАМБЛЬ ОРКЕСТРОВИХ БАЯНІВ

Програма
для початкових спеціалізованих
мистецьких навчальних закладів

Строк навчання – 5(6) років

2005

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

КОЛЕКТИВНЕ МУЗИЧЕННЯ
АНСАМБЛЬ ОРКЕСТРОВИХ БАЯНІВ
Програма для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів, – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 16 с.

Укладач: *О. К. Федотова* – викладач музичної школи № 2 м. Горлівки.

Рецензенти: *В. Є. В'язовський* – старший викладач Донецького державного музичного училища, заслужений діяч мистецтв України;
А. М. Загумеников – старший викладач, зав. відділу народних інструментів Дзержинського державного музичного училища.

Відповідальна за випуск: *Н. І. Смольська*

Редактор: *Ю. Д. Виноградова*

Підписано до друку 02.12.05 р. Гарнітура Times
Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 1. Наклад 200 прим.

Видавництво «Нова Книга» м. Вінниця, вул. Стеценка, 46/85
Свідомство про внесення до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №103 від 30.06.2000 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: newbook1@vinnitsa.com
www.novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2005

Пояснювальна записка

Всебічний розвиток національної культури, національна спрямованість музичної освіти і виховання, досягнення якісно нового рівня у вивченні навчальних дисциплін відіграє важливу роль у духовному становленні особистості, забезпечує формування художньо-естетичних ідеалів молодого людини – громадянина незалежної держави.

Важливим чинником розвитку особистості завжди було і є мистецтво, яке покликане найбільшою мірою розвивати уявлення про прекрасне, активізувати духовно-творчий потенціал, стимулювати особистісно-мотиваційні фактори творчої діяльності.

Саме через музично-творчу діяльність відбувається емоційне єднання з культурою свого народу, формується осмислене ставлення до художніх цінностей, що забезпечує національну основу процесу виховання.

Новітня особистісно-орієнтована модель музичної освіти передбачає опанування учнями вітчизняної культурно-мистецької спадщини, розуміння особливостей і тенденцій розвитку української музичної культури і її ролі у світовому контексті, забезпечує набуття ними художнього досвіту з чіткою проєкцією на постійне художньо-естетичне вдосконалення.

Нові підходи до рішення проблем художньо-естетичного виховання дітей вимагають таких форм і методів роботи, які найбільш активно прилучають до джерел національної музичної культури.

Основою музичного виховання учнів є практична діяльність, яка включає гру на різних музичних інструментах, що дає можливість створювати інструментальні ансамблі й оркестри, сприяє активізації музично-виховної роботи з учнями.

Програма з предмета "Коллективне музичення" передбачає заняття з учнями 2–5(6) класів відділів і відділень народних інструментів шкіл естетичного виховання і розрахована на 72 години на рік (2 години на тиждень) занять з учнями 2-х класів і 108 годин на рік (3 години на тиждень) з учнями 3–5(6)-х класів.

Мета програми

- розвиток ансамблевого мистецтва як складової частини національної музичної освіти;
- формування емоційно-усвідомленого сприйняття музики в процесі спільної художньо-творчої діяльності.

Основні завдання програми

- формування емоційно-естетичного ставлення до навколишньої дійсності;
- стимулювання інтелектуального розвитку за допомогою музики;
- розвиток музично-творчих здібностей: музичного слуху, пам'яті, почуття ритму, образного мислення;
- формування творчої самостійності;
- виховання музичної дисципліни, прагнення удосконалити індивідуальне і колективне виконання;
- самостійна робота над художнім виконанням ансамблевих партій і вирішення різних виконавських завдань.

Програма передбачає застосування різних форм, методів, прийомів роботи з учнями: слухання музики як за допомогою технічних засобів, так і безпосередньо в концертах, активну концертну діяльність, навчання свідомому слуханню музики по запланованій програмі, застосування різноманітних форм занять, проведення учнями старших класів фрагментів уроків, семінарів; самостійне складання плану виконання творів з подальшим обговоренням; впровадження в навчальний процес пізнавально-творчих завдань з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Таке спілкування з музикою сприяє формуванню і розвитку художнього смаку, естетичного ставлення до музики, дає можливість ширше ознайомити учнів з творчістю українських і зарубіжних композиторів.

Спільна колективна творчість формує почуття колективної відповідальності, сприяє усвідомленому ставленню до музичної дисципліни, прагненню удосконалити індивідуальне та колективне виконання, виховує свідомих виконавців, які розуміють необхідність правильної організації роботи.

Найбільш оптимальною формою діяльності ансамблю оркестрових баянів є групові заняття, тобто робота з групами інструментів:

- інструменти верхнього регістру (баян піколо, сопрано);
- інструменти середнього регістру (баян альт, тенор);
- інструменти нижнього регістру (баян бас і контрабас).

Кількісний склад учасників ансамблю може варіювати від 5–6 учнів:

- баян-піколо або сопрано,
- баян-альт,
- баян-бас або контрабас,
- металофон або ксилофон,
- бубон;

до повного складу ансамблю:

- баян піколо,
- баян сопрано,
- баян альт,
- баян тенор,
- баян бас,
- баян контрабас;

або інструментів за вибором викладача:

- металофон або ксилофон,
- бубон,
- сопілка,
- ложки,
- трикутник та інші.

При наявності подвійного комплекту оркестрових баянів склад ансамблю відповідно збільшується.

Участь в ансамблі передбачає активну концертну діяльність. Концертні виступи повинні відбуватися не рідше ніж 1 раз за чверть. Це участь у звітах відділів і відділень, концерти для батьків, для людей похилого віку, концерти в загальноосвітніх школах тощо.

Проведення контрольних уроків кожної чверті і заліків у I і II семестрах передбачає перевірку певних ансамблевих навичок у учнів. Виконання ансамблевих партій напам'ять бажане, але не обов'язкове.

Починаючи з 4-го класу, контрольні уроки можуть бути замінені семінарськими заняттями.

Музично-теоретичні знання, необхідні для набуття учнями виконавських навичок у складі ансамблю:

1. Мелодія і гармонічний супровід, звучання мелодії в різних регістрах.
2. Темброве і динамічне співвідношення мелодії і супроводу.
3. Динамічні рівні, тривале *crescendo* і *diminuendo*, раптова зміна динаміки.
4. Співзвуччя, темброве і динамічне співвідношення звуків акорду.
5. Акомпанемент та його види.
6. Динамічні відтінки й агогічні зміни темпу в акомпанементі.
7. Розвиток звуковисотного, інтонаційного, ритмічного і гармонічного слуху.
8. Виразна гра на основі розуміння змісту і характеру творів, що виконуються.
9. Штрихи в ансамблевому мистецтві – один з найголовніших компонентів виразної гри.
10. Формування образного мислення учнів.
11. Знайомство з поняттям монотематизму і політематизму.
12. Рівні голосоведення в поліфонічних творах, сполучення і розвиток самостійних голосів мелодії.
13. Єдність змісту і форми музичного твору.
14. Розвиток самостійності у вирішенні різних виконавських завдань.
15. Вивчення українського фольклору.
16. Стильові і жанрові особливості творів українських і зарубіжних композиторів.
17. Вивчення творчості сучасних українських і зарубіжних композиторів.
18. Розвиток творчого сприйняття і художнього мислення.

Різноманітні форми проведення занять:

- урок-тренінг (точність виконання штрихів, динамічних відтінків і агогічних змін темпу в гамах, арпеджіо, вправах);
- урок-акомпанемент солістам-співакам, вокальним групам, хору, солістам-інструменталістам;
- урок-семінар (самостійна робота учасників ансамблю над музичним твором, вивченням ансамблевої партії);

- урок-аналіз (поняття про стилі і жанри, музичну форму, рівень синтаксичних структур);
- урок-підготовка до концертного виступу.

Оригінальних творів для різних складів ансамблів народних інструментів мало, тому виникла необхідність перекладання п'єс, створених для баяна та інших інструментів, для ансамблю оркестрових баянів. Саме з метою поповнення репертуару укладено "Хрестоматію для ансамблю оркестрових баянів" як додаток до програми. П'єси, які увійшли до хрестоматії, відібрано з урахуванням психофізіологічних, вікових, технічних можливостей учасників ансамблю. Матеріал розподілено по класах у відповідності до вимог програми.

2-Й КЛАС (перший рік навчання)

Знайомство з інструментами, регістри оркестрових баянів, музична партитура, звучання голосів по горизонталі:

- інструменти верхнього регістру, інструменти середнього регістру, інструменти нижнього регістру;
- динамічні відтінки *p*, *mp*, *mf*, *f*;
- співзвуччя, темброве і динамічне співвідношення звуків акорду;
- найпростіші ритмічні малюнки, що включають $\circ$ ♪ ♩ тривалості;
- мелодія і гармонічний супровід (українські народні пісні «Ой, дзвони дзвонять», «Зайчик», «Як пішов наш Панас»);
- сольні і акомпануючі партії;
- звучання мелодії в різних регістрах;
- мелодія і супровід, динамічні рівні мелодії і супроводу;
- штрихи *legato*, *staccato*, *non legato*;
- знайомство з фактурою твору, вміння чути основні її елементи;
- поняття монотематизму і політематизму;
- робота над розвитком активного музичного слуху;
- знайомство з українським фольклором, творчістю українських і зарубіжних композиторів;
- виразна гра на основі розуміння змісту і характеру музики, що виконується.

Ансамблеві уміння та навички

- одночасний початок і закінчення гри, точне програвання тривалостей;
- єдність прийомів гри і темпу;
- узгоджене дотримання зміни сили звуку;
- розвиток слухової уваги;
- агогічні зміни темпу в помірному і рухливому темпах;
- вивчення музичної форми, (проста дво- і тричастинна форми, за-співно-приспівна куплетна форма);
- поняття про рівень синтаксичних структур (мотив, фраза);
- формування художнього смаку і естетичного відношення до музики.

Орієнтовний розподіл навчальних годин

Зміст	Кількість годин	Репертуарний мінімум (кількість творів)	
		1 семестр	2 семестр
Обробки народних пісень і танців	54	6	5
Твори українських композиторів	36	3	4
Твори зарубіжних композиторів	18	2	2
Разом	108	11	11

Репертуар (інструментальні твори):

1. Й. С. Бах. Арія C-dur. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 8
2. Ніч яка місячна. Українська народна пісня. Обробка Т. Мурзіної. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 3
3. Ой у полі, ой у полі. Українська народна пісня. Обробка М. Різоля. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 4

Акомпанемент:

1. Зозуля. Польська народна пісня. Обробка Ж. Колодуб. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. С. 10

3-Й КЛАС

Удосконалення навичок читання нотного тексту, виконання п'ес із репертуару першого року навчання в заданому помірному і швидкому темпі з дотриманням штрихів, прийомів гри, динамічних відтінків; самостійне рішення різних виконавських завдань: підбір раціональної аплікатури, подолання технічних перешкод, робота над прийомами звуковидобування.

Поглиблене вивчення фактури музичних творів як сукупності засобів музичного викладення (мелодія; акорди; орнаментика; гармонічна, ритмічна і мелодична фігурації):

- ритмічні малюнки, що включають синкопи:
- динамічні відтінки: *pp*, *ff*, *subito p*, *subito f*;
- штрих *marcato*;
- постійна робота над розвитком активного музичного слуху;
- подальше знайомство з українським фольклором, творчістю українських і зарубіжних композиторів;
- удосконалення навичок акомпанементу, темброве і динамічне співвідношення мелодії і супроводу;
- рівні голосоведення в поліфонічних творах, гармонічне сполучення і розвиток самостійних мелодичних голосів;
- художнє виконання творів у мінливо-гнучкому темпі.

Ансамблеві уміння й навички

- закріплення і подальший розвиток ансамблевих навичок і умінь на більш складному художньому репертуарі;
- раптова зміна динаміки, темпів, тривале *crescendo* і *diminuendo*;
- виконання штриха *marcato* у повільному та помірному темпах;
- розвиток ритмічного, гармонічного, звуковисотного та інтонаційного слуху;
- музична форма (куплетно-варіаційна і вільна куплетна форма);
- поглиблене розуміння метроритмічних особливостей музики;
- мелодико-інтонаційне співвідношення поліфонічних голосів;

- темброві і динамічні рівні в акомпанементі;
- поліфонічні твори українських композиторів;
- застосування акцентів при виконанні; почергове виконання в різних темпах групами ансамблю;
- подальше формування слухового контролю ансамблевої гри;
- виконання агогічних змін темпу у повільному темпі;
- розширення концертно-естрадної практики акомпанементу солістам-співакам (вокальним групам, хору), солістам-інструменталістам;
- єдність змісту і форми музичного твору.

Орієнтовний розподіл навчальних годин

Зміст	Кількість годин	Репертуарний мінімум (кількість творів)	
		1 семестр	2 семестр
Обробки народних пісень і танців	36	3	4
Твори українських композиторів	45	4	4
Твори зарубіжних композиторів	27	2	1
Разом	108	9	9

Репертуар (інструментальні твори):

1. Засвистали козаченьки. Українська народна пісня. Обробка М.Корецького. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 18
2. В. Подгорний. Полька. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. С. 6
3. С. Франк. Хоральна прелюдія. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. С. 28
4. Щедрик. Українська народна пісня. Обробка М. Леонтовича. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. С. 24

4-Й КЛАС

Розуміння художніх задач, осмислення зображувальних особливостей музичної мови:

- інтонація як втілення художнього образу в музичних звуках;
  - виконавчий план творів, єдність цілого і його частин;
  - *sforzando*;
  - самостійна робота з музичним твором, вміння визначити його будову; музична форма:
- 1) закріплення раніше вивченого матеріалу (мотив, фраза, період, проста дво- і тричастинна форми, куплетна і варіаційна форми);
  - 2) складна дво- і тричастинна форми, форма рондо;
    - виконання складніших поліфонічних творів;
    - постійна робота над культурою звука;
    - активна концертно-естрадна практика акомпанементу солістам-співакам (вокальним групам, хору), солістам-інструменталістам;
    - особливості музичної мови української народної музики.

Ансамблеві вміння та навички

- інтонація як важливий засіб виразності музичної мови;
- постійна робота над розвитком інтонаційного, гармонічного, ритмічного і звуковисотного слуху;
- удосконалення навичок акомпанементу;
- музична форма (складна дво- і тричастинна форма, форма рондо);
- тремоло міхом у помірному темпі;
- виконання штриха *marcato* у швидкому темпі;
- виконання *sforzando* у повільному і помірному темпах;
- виконання *morendo*;
- поняття філірування, філірування окремих звуків, подвійних нот і акордів;
- поліфонічні варіації;
- єдність змісту і форми музичного твору.

Орієнтовний розподіл навчальних годин

Зміст	Кількість годин	Репертуарний мінімум (кількість творів)	
		1 семестр	2 семестр
Обробки народних пісень і танців	24	2	2
Твори українських композиторів	54	5	4
Твори зарубіжних композиторів	30	1	2
Разом	108	8	8

Репертуар (інструментальні твори):

1. Й. С. Бах. Дванадцять маленьких прелюдій: № 6 d-moll. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 36
2. Вербова дощечка. Українська народна пісня. Обробка М. Корецького. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 27
3. В. Золотарьов. Дитяча сюїта № 1. Дивина з Дюсельдорфа. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 30

Акомпанемент:

1. Вчена коза. Французька пісня-гра. Обробка Ж. Колодуб. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 38

5-Й КЛАС

Музичні стилі і жанри – вищі рівні музичного мислення:

- їх національна характерність і історичний розвиток;
- музичні стилі і жанри у вузькому і широкому значеннях, їх змістовна сторона, засоби і прийоми художньої виразності;
- стильові і жанрові особливості творчості українських композиторів;
- розвиток спроможності учнів аналізувати структуру твору з наступним синтезом отриманих знань та подальшим використанням їх у практичній роботі;
- подальший розвиток ритмічного, звуковисотного, гармонічного та інтонаційного слуху;

- постійна робота над планом виконання музичних творів;
- циклічні і контрастно-складові форми;
- стародавня сюїта;
- нова сюїта;
- сонатно-симфонічний цикл;
- активна концертно-естрадна практика акомпанементу;
- конкретно-звукові й асоціативні музичні уявлення, їх роль у створенні художнього образу.

Ансамблеві вміння та навички

- освоєння прийому *glissando*;
- виконання *sforzando* в швидкому темпі;
- тремоло міхом у темпах *allegretto* і *allegro*;
- постійне удосконалення ритмічного, гармонічного, звуковисотного та інтонаційного слуху;
- знання музичної форми, вміння аналізувати будову музичних творів, що виконуються;
- володіння динамічною шкалою при філіруванні окремих звуків, подвійних нот і акордів;
- виконавські засоби художньої виразності музичної мови;
- музичні уявлення та художній образ;
- активна концертно-естрадна практика акомпанементу солістам-співакам (вокальним групам, хору), солістам-інструменталістам.

Орієнтовний розподіл навчальних годин

Зміст	Кількість годин	Репертуарний мінімум (кількість творів)	
		1 семестр	2 семестр
Обробки народних пісень і танців	20	2	2
Твори українських композиторів	56	4	5
Твори зарубіжних композиторів	32	2	1
Разом	108	8	8

Репертуар (інструментальні твори):

1. Й. С. Бах. Органна хоральна прелюдія № 5 C-dur. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 60
2. В. Золотарьов. Дитяча сюїта № 1. Марш солдатиків. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 50
3. В. Кобекін. П'ять швидкоплинних картинок. Ніч. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. С. 49

6-Й КЛАС

Подальший розвиток конкретно-звукових і асоціативних музичних уявлень, формування емоційно-усвідомленого сприйняття музики; активний розвиток творчої самостійності: проведення учнями фрагментів уроків; впровадження в навчальний процес системи пізнавальних і творчих завдань за різними рівнями пізнавальної самостійності, пізнавальними інтересами, складністю; варіювання цілей відповідно до індивідуальних особливостей учнів.

Ансамблеві вміння та навички

- виконання прийому glissando в швидкому темпі;
- штрих ledatissimo в повільному і швидкому темпі;
- динамічна шкала від ppp до fff;
- вміння користуватись різними динамічними рівнями в швидкому темпі;
- самостійна робота над пізнавальними та творчими завданнями;
- постійна робота над розширенням музичного кругозору;
- інтелектуальний розвиток за допомогою формування ціннісно-орієнтаційної сфери особистості;
- формування особистості з високим рівнем естетичної культури.

Орієнтовний розподіл навчальних годин

Зміст	Кількість годин	Репертуарний мінімум (кількість творів)	
		1 семестр	2 семестр
Обробки народних пісень і танців	16	2	1

Твори українських композиторів	54	3	4
Твори зарубіжних композиторів	38	3	3
Разом	108	8	8

Репертуар (інструментальні твори):

1. Й. С. Бах. Сюїта № 2. Скерцо. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – стор.69.
2. Є. Дербенко. Дитяча сюїта № 5. Весна-красна. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003р. – С. 63.
3. К. Мясков. Під вербою б'є джерельце.
4. Чом дуб не зелений. Українська народна пісня. Обробка М.Лисенка. Хрестоматія для ансамблю оркестрових баянів. – Донецьк, 2003. – С. 67

Рекомендована література. Видання для баяна.

1. Альбом баяніста. – Вип. 2. – К., 1959.
2. Альбом баяніста. – К., 1964, 1967, 1968, 1971, 1981.
3. Бах. Й. С. Маленькі прелюдії і фуги. – М., 1970.
4. Гершвін Дж., Пітерсон. О. Джазові композиції. – М., 1987.
5. Готово-виборний баян., класи 2,3,4. / Редактори-упорядники В. Бесфамільнов, А. Зубарев, В. Паньков. – К., 1981–1983.
6. Дербенко Є. Дитяча музика для баяна. – М., 1989.
7. Зубицький. В. Цикли п'єс для готово-виборного баяна. – К., 1988.
8. Маленький віртуоз. – Вип. 1. – М., 1977.
9. Мій друг баян. – Вип. 10–17. – М, 1987–1990.
10. Мясков К. Педагогічні п'єси для баяна. – К., 1967.
11. Мясков К. Червоні вітрила. – К., 1970.
12. Ой збралась звірина. Українські народні пісні-казки для дітей. / Упорядник С. Стельмашук. – К., 1991.
13. Онегін. О. Школа гри на готово-виборному баяні. – М., 1976.
14. Перлини української народної пісні./ Упорядник М. Гордійчук. – К., 1991.
15. Поліфонічні п'єси в перекладенні для баяна. – Вип. 1–3. – Л., 1967.
16. Поліфонічні п'єси в перекладенні для баяна. – К., 1973.
17. Популярні мелодії для баяна або акордеона. – Вип. 3. – К., 1990.

18. Українські народні жартівливі пісні. /Упорядник Г. Гембера. – К., 1990.
19. Українські народні пісні в обробці для готово-виборного баяна. – К., 1991.
20. Українські народні пісні. /Упорядник М. Гордійчук. – К., 1990.
21. 100 українських народних пісень і танців для баяна. – К., 1991.
22. Хрестоматія педагогічного репертуару баяніста. – Вип. 1. – К., 1988.

Науково-методична література

1. *Алексеев И.* Методика викладання гри на баяні. – К., 1957.
2. *Давидов М.* Теоретичні основи перекладення інструментальних творів для баяна. – К., 1977.
3. *Давидов М.* Школа виконавської майстерності баяніста (акордеоніста). – К., 1998.
4. *Дьяченко М., Котляревський І., Поменський Ю.* Теоретичні основи виховання і навчання в музичних навчальних закладах. – К., 1987.
5. *Корженевський А.* До питання про специфіку мислення музиканта-виконавця. Збірник статей: Питання фортепіанної педагогіки та виконавства. – К., 1981.
6. *Болковский Л.* Формирование исполнителя-баяниста в классе ансамбля. / В книге: Вопросы методики и теории исполнительства на народных инструментах. – Свердловск, 1986. –
7. *Готлиб А.* Основы ансамблевой техники. – М., 1975.
8. *Должанский А.* Краткий музыкальный словарь. – М., 1966.
9. *Липс Ф.* Искусство игры на баяне. – М., 1985.
10. *Мазель Л.* Стрoение музыкальных произведений. – М., 1986.
11. Музыкальное воспитание в современном мире. – М., 1970.
12. *Назайкинский Е.* О психологии музыкального восприятия. – М., 1972.
13. Проблемы музыкального мышления. – М., 1974.
14. *Розанов В.* Инструментоведение. – М., 1974.
15. *Шульгина В.* К вопросу о психологии детского музыкального творчества. /В сборнике: Музыка в школе. – Вип. 4., 1977.
16. *Шульпяков О.* Техническое развитие музыканта-исполнителя. – Л., 1973.
17. Энциклопедический словарь. Составители В. Штейнпресс и И. Ямпольский. – М. 1972.